

система оцінює людину зараз. Це явище все частіше транслюється популярною культурою, зокрема, кінематографом.

У підсумку постає потреба в новому етичному підході до цифрової реальності. Йдеться про захист самої людської суб'єктності. Важливо закріпити принцип, за яким людина має право не збігатися зі своїм цифровим профілем, змінюватися і залишатися непередбачуваною. Саме ця непередбачуваність і є фундаментом свободи, яку жоден алгоритм не повинен остаточно визначати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лютий Т. Двійник. Про природу дублювання і множинності. Київ, Віхола, 2021. 272 с.
2. Floridi L. The Ethics of Information. Oxford University Press, 2013. 353 p.

Максим ТЕНЕНСЬКИЙ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
tenensjkyj@gmail.com*

ТЕХНІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Цифровізація всіх сфер людської діяльності є не лише технологічним зрушенням, але й глибоким аксіологічним викликом, що переосмислює саму природу людського існування. У філософії техніки питання до цього процесу піднімалися ще задовго до власне настання «цифрової ери». Так, М. Гайдеггер у своїй праці «Питання про техніку» застерігав, що техніка – це не просто засіб, а особливий спосіб відкриття світу, що поступово підкорює людське існування логіці «поставу» (нім. Gestell) [9]. Сьогодні ця думка набуває нової гостроти, адже цифрове середовище перетворюється на такий простір, в межах якого розгортаються діяльність, комунікація та самоідентифікація людини. Варто згадати і про М. Кастельса, який в своїй праці «Піднесення мережевого суспільства» охарактеризував сучасне суспільство як «мережеве», при цьому інформація для такого суспільства перетворюється на головний ресурс і нову форму влади [7]. Відтак питання про те, хто і як формує цифровий простір, є водночас питанням про цінності, що лежать в його основі

В аксіологічному вимірі процес цифровізація породжує суперечність між інструментальною раціональністю та гуманістичними цінностями. Зокрема, Е. Фромм протиставляв модуси «мати» і «бути» [6]. Власне в цьому контексті саме технічна компетентність постає як ціннісний вибір: чи є вона лише

інструментом володіння – набором умінь та навичок, чи стає способом буття – усвідомленою та відповідальною участю фахівця у формуванні цифрової реальності. Окрім того, цікавими є думки Ю. Габермаса, який наголошував на необхідності балансу між «системою», а саме логікою технічної ефективності, та «життєсвітом» – в простором смислів, цінностей і комунікації [8], а також Б. Стіглера, який розглядав техніку як горизонт усякої можливості людського існування, стверджуючи, що без технічного виміру неможлива жодна справжня темпоральність [10]. Все це яскраво вказує на те, що аксіологічне осмислення техніки є не просто академічною абстракцією, а радше необхідною умовою відповідальної участі особистості в цифровому суспільстві.

Технічна компетентність майбутніх ІТ-фахівців у цьому контексті не може зводитись до прагматичного набору навичок. Одні дослідники розглядають її як суто інструментальну характеристику, інші – як системну якість особистості, що включає ціннісні орієнтації [1]. Важливими також є думки В. Кременя, В. Бикова та О. Аршави, О. Дейнеги, А. Панченко і І. Жовтоніжко, відповідно до яких цифрове суспільство висуває до фахівця вимогу не просто технічної грамотності, а здатності до постійного переосмислення власної ролі в умовах технологічних змін [3, 5, 2]. Відповідно до цього доцільно буде чотири взаємопов'язані компоненти, що складають структуру технічної компетентності: мотиваційно-ціннісний (відповідає за усвідомлення смислу і відповідальності фахової діяльності), когнітивний (відповідає за розуміння соціально-етичних наслідків ІТ-рішень), діяльнісно-практичний (відповідає за уміння розробляти програмні системи,) та рефлексивно-оцінювальний (відповідає за здатність критично осмислювати результати власної діяльності) [3, 5, 2]. Саме мотиваційно-ціннісний компонент надає компетентності аксіологічного виміру: без нього вона залишається технічною майстерністю, позбавленою гуманістичного смислу.

Особливого значення ця проблематика набуває у закладах професійної освіти, в яких відбувається підготовка майбутніх ІТ-фахівців. Саме тут в здобувачів освіти закладаються не лише практичні вміння, але й ціннісні основи фахової ідентичності. Аналіз освітньої практики виявляє суперечність між потребою у формуванні цілісної, ціннісно-зорієнтованої технічної компетентності та переважно прагматичним характером наявних освітніх програм [4]. Подолання цієї суперечності потребує впровадження педагогічних умов, що забезпечують єдність технічної підготовки та аксіологічного виховання: проблемно-орієнтоване навчання на матеріалі реальних індустріальних кейсів, рефлексивні практики, дискусії з етики ІТ-діяльності [4].

Отже, технічна компетентність майбутніх ІТ-фахівців є відповіддю на виклики цифровізації не лише у прагматичному, але й в аксіологічному вимірі.

Вона постає як цінний вимір самореалізації особистості, здатної відповідально та цілком свідомо діяти в цифровому просторі. Водночас технічна компетентність є і інструментальною цінністю, забезпечуючи конкурентоспроможність фахівця. Формування такої компетентності у закладах професійної освіти є актуальним педагогічним завданням, що потребує цілісної структурно-функціональної моделі, зорієнтованої на розвиток усіх її компонентів. Відповідно до цього можна вважати перспективними подальші досліджень щодо розробки та експериментальної перевірки такої моделі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко І. Зміст поняття «технічна компетентність майбутнього фахівця» в сучасній педагогічній практиці. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2014. Вип. 2. С. 15-22.
2. Аршава О. О., Дейнега О. А., Панченко А. С., Жовтоніжко І. М. Цифрові технології в освіті: виклики, можливості, досвід впровадження. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 7(47). С. 1505–1517.
3. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку* : матеріали методологічного семінару НАПН України (м. Київ, 4 квітня 2019 р.). Київ, 2019. С. 20-26.
4. Брюханова Н. О. Основи педагогічного проектування в інженерно-педагогічній освіті : монографія. Харків : НТМТ, 2010. 437 с.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 448 с.
6. Фромм Е. Мати або бути? / пер. з англ. Г. Яновська. Харків : КДС, 2020. 304 с.
7. Castells M. The Rise of the Network Society. 8-nd Edit. USA : John Wiley and Sons Ltd, 2009. 656 p
8. Habermas J. The Theory of Communicative Action: Reason and the Rationalization of Society. New York : John Wiley and Sons Ltd, 1986. Vol. 1. 512 p.
9. Heidegger M. The Question Concerning Technology: And Other Essays. New York : Harper Perennial, 2013. 224 p.
10. Stiegler B. Technics and Time. Vol. 1 : The Fault of Epimetheus / transl. by R. Beardsworth, G. Collins. Stanford : Stanford University Press, 1998. 320 p.